

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle / Asiantuntijakuuleminen 8.5.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi
(HE 40/2018 vp)

Haluaisin kiittää mahdollisuudesta osallistua varhaiskasvatuslakia koskevaan kuulemistilaisuuteen.

Tarkastelen esitystä varhaiskasvatuksen arjen näkökulmasta. Olen koulutettu lähihoitaja, kasvatustieteen kandidaatti, erityislastentarhanopettaja sekä viimeisimpänä suorittanut esimiestyön ammattitutkinnon. Olen työskennellyt kolmessa eri kaupungissa, yksityisellä sekä kunnallisella sektorilla, kolmella eri kielellä, niin henkilökohtaisena avustajana, lastenhoitajana, lastentarhanopettajana, varhaiskasvatuksen erityisopettajana kuin kolme päiväkotia sisältävän varhaiskasvatusyksikön varajohtajana.

Näen, että varhaiskasvatuslainsäädännön uudistaminen on äärimmäisen tärkeää. Ehdotetut muutokset ovat näkemykseni mukaan suurelta osin kannatettavia. Pidän oikeana suuntana sitä, että lapsen edun ensisijaisuus sisällytetään nimenomaisena säännöksenä varhaiskasvatuslakiin.

Siten ihmettelen syvästi, ettei esityksessä korjata varhaiskasvatukseen tehtyjä heikennyksiä: varhaiskasvatusoikeuden rajausta, varhaiskasvatushenkilöstön määrän vähentämistä suhteessa lasten määrään ja ryhmäkokojen suurentamista vaikka niin kansainvälisesti kuin valtakunnallisesti vallitsee yksimielisyyttä siitä että nämä tekijät ovat yksi merkittävin tekijä laadukkaaseen varhaiskasvatukseen kannalta. (Lasten oikeuksien komitea 2011 sekä valtava määrä asiantuntijalausuntoja toteavat tämän yksimielisesti). Koulutettu henkilökunta tuo laatua varhaiskasvatukseen, edellyttäen että työolosuhteet sallivat osaamisen hyödyntämisen sekä työhön sitoutumisen.

Koen, että juuri ryhmäkokojen pienentäminen olisi asia jolla vastattaisiin aidosti lapsen etuun. Herääkin kysymys, kuinka hyvin lainsäätäjät ovat tietoisia varhaiskasvatuksen todellisesta arjesta ja siitä kuinka suuren osan päivästä toteutuu tuo lain nyt määrittämä 1:8 hoitosuhde. Varhaiskasvatuslain korostaessa toiminnan suunnitelmallisuutta, arviointia ja kehittämistä olisi huomioitava näiden edellyttämän lapsiryhmän ulkoisen työskentelyn vaikutus päivittäisessä henkilöstömitoituksessa. **Suhdelukujen lyhytaikaiset ylitykset on määriteltävä laissa nykyistä yksityiskohtaisemmin.**

Suurena epäkohtana pidän myös sitä, että osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa henkilöstömitoitus on huomattavasti pienempi kuin kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa. Tästä muodostuu arkeen pedagogiikan laadun vakavasti vaarantavia tekijöitä eikä tämä ole näkemykseni mukaan mitenkään perusteltua mikäli pyritään tasa-arvoiseen varhaiskasvatukseen. Osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa on usein esimerkiksi suomi toisena kielenä lapsia joiden kielenoppiminen on syynä hakeutua varhaiskasvatuksen piiriin. Näin suuressa lapsiryhmässä yhden aikuisen mahdollisuudet kielenkehitystä tukevan toiminnan järjestämiseen ovat hyvin rajalliset.

Pyrkimys säätää itsenäinen varhaiskasvatuslaki, joka erotetaan muista sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan säädöksistä, on tärkeä edistysaskel. Pidän lisäksi tärkeänä sitä, että lakiuudistuksen jälkeen tarvetta viitata muihin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan säädöksiin ei enää ole. Vaihtoehtoisesti se, miltä osin varhaiskasvatuslain rinnalla tulee soveltaa muita säädöksiä, tulee ilmaista lainsäädännössä nykyistä selvemmin. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen arjessa esiintyy tilanteita, joissa toimimiselle ei löydy niin sanotusti omasta lainsäädännöstä selkeää ohjeistusta, kuten kiinnipitotilanteet sekä tilanteet joissa lapsen hoidosta hakeva henkilö on vanhempien toiveesta alaikäinen perheenjäsen.

Varhaiskasvatuksen eriytyessä sosiaalihuollosta ja vakiinnuttaessa paikkansa osana suomalaista koulutusjärjestelmää, esitetyt muutokset henkilöstörakenteissa sekä henkilöstön kelpoisuuksista ovat

erittäin perusteltuja. **Pedagogisesti koulutetun henkilökunnan roolin selkiyttäminen sekä määrän turvaaminen kentällä ovat siten erittäin tärkeitä kirjauksia.** Varhaiskasvatuksen ollessa pedagogisesti painottuva hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, koen haasteelliseksi ajatuksen siitä, että varhaiskasvatuksen johtotehtävissä toimisi henkilö ilman pedagogista koulutusta.

Huolestuttavana näen sen, ettei lakiesitys sisällä tarkempia säännöksiä (erityistä) tukea tarvitsevien lasten tuen järjestämisestä. Valmistelun lähtökohtana tulisi ehdottomasti olla perusopetuslain mukainen kolmiportainen tuki. Erillinen hanketyö asian suhteen onkin jo aloitettu. Allekirjoittaneen suuri toive onkin, että tämän osion työstämisessä huomioidaan varhaiskasvatuksen kentältä löytyvä kattava erityispedagoginen tieto- ja kokemusvaranto ja hyödynnetään tätä valmistelutyössä näin takaamalla ”lain toimiminen arjessa”. Esimerkiksi Päivähoitoasetuksen 6 §:n 3 momentin muotoilu poissulkee useamman tuen päällekkäisyyden lapselta, vaikka useissa tapauksissa se on tarpeen. Esitysmuoto ”jos päiväkodissa on yksi tai useampia erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia, on tämä otettava huomioon hoidettavien lasten lukumäärässä tai hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvien henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten erityistä avustajaa” on huono. Tämä antaa mahdollisuuden virhetulkinnoille ja voi luoda haasteita käytännön järjestelyihin kentällä sekä haitata lapsen etua ja terveperusteista palveluiden saatavuutta. Kyseinen lausemuoto mahdollistaa myös tilanteen, jossa tarjolla olevat tuen muodot perustuvat esimerkiksi kustannustehokkuuteen eivätkä lapsen tarpeisiin näin estäen tasa-arvon toteutumisen.

Toivon siis, että (erityisen) tuen järjestämisen säätämisessä avattaisiin selkeämmin mitä tarkoitetaan velvoitteella tarjota lapsen tarvitsema tuki. Koen tärkeäksi asian avaamisen, jotta järjestävällä taholla olisi toimintaa organisoidessa sekä kehittäessä selkeä velvollisuus välittömiin lapsen tarpeeseen perustuviin resurssien kohdentamisiin sekä tasa-arvoisten varhaiskasvatuspalveluiden takaamiseen niin valtakunnallisesti kuin alueellisesti jokaiselle. Myös yksityisten varhaiskasvatusyksiköiden on tarjottava riittävä tuki erityistä tukea tarvitseville lapsille ja tämä tulisi selkeästi kirjata lakiin.

Huomionarvoisena pidän myös jatkokäsittelyä ajatellen sitä, että varhaiskasvatuksen kentältä löytyy jo asiantuntijaryhmä erityisen tuen kehittämiseen sekä tarpeisiin vastaamiseen. Kunta- ja kaupunkitasoilla on etsitty ratkaisuja lasten moninaistuneisiin ja kasvaviin tuen tarpeisiin muun muassa tuomalla psykiatrasta osaamista lapsiryhmiin ja avaamalla keskustelua esimerkiksi koulukuraattorin toimenkuvan mukaisista palveluista varhaiskasvatuksessa. Allekirjoittanut itse kokee innovatiiviset kokeilut ja laajennetun osaamisen varhaiskasvatuksen kentän etuna, kuitenkin korostaen että varhaiskasvatuksen kentällä toimii jo erityispedagogisia asiantuntijoita. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan ammattitaito ja tehtäväkuva sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajien saatavuuden turvaamisen velvollisuus tulisi selkeämmin kuvata laissa.

Laatija: Milla Möller, erityislastentarhanopettaja, varajohtaja

millamoller@gmail.com

p. 040 8219082